

فرم الف - متن کرسی ترویجی:

۱- مشخصات ارائه دهنده (گان):

نام و نام خانوادگی:	علیرضا کربلایی
میزان تحصیلات:	دکتری
رشته تحصیلی:	آموزش زبان انگلیسی
مرتبه علمی:	استادیار
نام و آدرس محل اشتغال:	عضو هیأت علمی دانشگاه فرهنگیان
آدرس ایمیل:	Karbalaei2008@gmail.com
شناسه ORCID:	https://orcid.org/0000-0001-6343-9131

۲- عنوان کرسی:

عنوان فارسی: ارائه الگوی نوین تربیت مدرس زبان‌های خارجی در عصر هوش مصنوعی: گذار از دانش زبانی دانشگاهی به شایستگی پداگوژیک کاربردی (مدلی نیازمحور و پژوهش‌مبنا با اتکا به تجربیات اجرای دوره‌های تربیت مدرس زبانهای خارجی در دانشگاه‌های شهید بهشتی، خوارزمی و تربیت مدرس)

عنوان انگلیسی: **Designing a New Model for EFL Teacher Education in the AI Era: Transitioning from University Language Knowledge to Applied Pedagogical Competence (A Needs-Based, Practice-Driven Model Grounded in Experiences at holding Teacher Training Course in Shahid Beheshti, Kharazmi, and Tarbiat Modares Universities)**

عنوان عربی: إعادة تصميم إعداد معلمی اللغات الأجنبية في عصر الذكاء الاصطناعي: الانتقال من المعرفة اللغوية الجامعية إلى الكفاءة التربوية التطبيقية (نموذج قائم على الاحتياجات والممارسة مدعوم بتجارب تنفيذية في جامعات شهيد بهشتی، خوارزمی، وتربیت مدرس)

۳- متن کرسی ترویجی: (آن دسته از ارائه دهندگان کرسی ترویجی یا دانشگاه یا موسسه‌ای که کرسی در آن برگزار می‌شود به

زبان غیرفارسی هستند، می‌توانند متن کرسی را به زبان اصلی ارائه دهند)

۱-۳ شرح موضوع:

این کرسی با هدف بسط گفتمان علمی نوین در حوزه تربیت مدرس زبان‌های خارجی و پاسخ به یک نیاز فوری نظام آموزشی تدوین شده است: فارغ‌التحصیلان دوره‌های چهارساله کارشناسی زبان، علی‌رغم برخورداری از «دانش زبانی» و «آشنایی نظری با روش‌ها»، در مواجهه با کلاس واقعی با شکاف عمیق «دانش پداگوژیک» و «مهارت‌های مدیریت یادگیری» مواجه می‌شوند. این مسأله منجر به اتلاف زمان، هزینه‌های ضمنی برای نهادهای آموزشی، و کاهش کیفیت یادگیری زبان‌آموزان شده است.

موضوع این کرسی، ارائه و نقد علمی مدل جایگزین «دوره‌های کوتاه‌مدت تربیت مدرس مبتنی بر شایستگی و هوش مصنوعی» است که به جای تکرار مباحث تئوریک دانشگاهی، مستقیماً بر توسعه مهارت‌های عملی تدریس (Micro-teaching)، طراحی آموزشی، بازخورددهی، مدیریت کلاس چندسطحی (و سواد هوش مصنوعی پداگوژیک متمرکز است).

تمایز بنیادین این کرسی: محتوای علمی ارائه‌شده، نه صرفاً حاصل مطالعات کتابخانه‌ای، بلکه برآمده از تجربیات عملی و پایش نظام‌مند بیش از ۱۹۰ دوره تربیت مدرس است که توسط ارائه‌دهنده در سه دانشگاه معتبر کشور طراحی و اجرا شده است.

این کرسی نه صرفاً یک گزارش پژوهشی، بلکه بستر رسمی برای تضارب آراء و مناظره علمی حول این پرسش کلیدی است: «آیا ساختار سنتی ۴ساله کارشناسی زبان، پاسخگوی نیازهای بازار کار و کلاس‌های عصر هوش مصنوعی است، یا نظام آموزش عالی باید به رسمیت شناختن و استانداردسازی دوره‌های کوتاه‌مدت پژوهش‌مبنا را در دستور کار قرار دهد؟

۳-۲ سوابق دانشی: تاریخچه موضوع و سوابق نظری و دانشی موجود در این زمینه چیست و جایگاه موضوع حاضر

کجاست؟

در ادبیات جهانی تربیت مدرس زبان خارجی، تمایز بنیادین میان «تسلط بر زبان هدف» و «دانش پداگوژیک آموزش زبان» دهه‌هاست که به‌عنوان یک اصل پذیرفته‌شده مورد تأکید قرار گرفته است (Shulman, ۱۹۸۷; Manen & Li, ۲۰۰۲). گذر از پارادایم‌های روش‌محور به رویکرد پساروشی (Post-method) و سپس به مدل‌های آموزش مبتنی بر عمل (Practice-Based Teacher Education)، کانون توجه از انتقال دانش نظری به جامعه‌پذیری حرفه‌ای، تأمل انتقادی و یادگیری در بافت واقعی کلاس درس معطوف شده است. (Watson, ۲۰۱۹) هم‌زمان، ظهور فناوری‌های هوش مصنوعی مولد و تحول سریع زیست‌بوم‌های یادگیری، چارچوب‌های سنتی دانش معلم را بازتعریف کرده و ضرورت ادغام «سواد هوش مصنوعی پداگوژیک» (AI-TPACK) «به‌عنوان هسته‌ای جدایی‌ناپذیر از شایستگی‌های مدرس قرن بیست‌ویکم را آشکار ساخته است

(Mishra & Koehler, ۲۰۰۶; UNESCO, ۲۰۲۱; Instefjord, & Munthe, ۲۰۱۷). با این حال، در بافت آموزش عالی ایران، گفتمان غالب در برنامه‌های درسی زبان همچنان بر تقویت مهارت‌های زبانی و مبانی نظری روش تدریس متمرکز است و مؤلفه‌های عملیاتی همچون کارورزی‌های ساختاریافته، میکروتیچینگ بازخورد-محور، و به‌روزرسانی‌های فناورانه (به‌ویژه کاربرد اخلاقی و پداگوژیک هوش مصنوعی) به حاشیه رانده شده‌اند. این گسست میان «دانش نظری دانشگاهی» و «مهارت‌های زیسته کلاس‌داری»، منجر به پدیده‌ای شناخته‌شده تحت عنوان «شوک ورود به عمل (Practice Shock)» شده است که فارغ‌التحصیلان را ناچار به شرکت در دوره‌های جبرانی و غیرمنسجم پس از فارغ‌التحصیلی می‌سازد. موضوع حاضر دقیقاً در نقطه تلاقی این شکاف ساختاری و تحولات نوین جهانی قرار دارد؛ با اتکا به شواهد میدانی و چارچوب‌های روزآمد، این کرسی جایگاه خود را در گذار از «تربیت معلم دانش‌محور» به «پرورش مدرس شایستگی‌محور و هوشمند» تثبیت می‌کند و می‌کوشد با ارائه مدلی کوتاه‌مدت، چابک و پژوهش‌مبنای، خلأهای سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی درسی و توسعه حرفه‌ای معلمان زبان در ایران را با استانداردهای بین‌المللی هم‌راستا سازد.

نقش تجربیات اجرایی در دانشگاه‌های مرجع :

مشاهدات میدانی و پایش‌های مستمر در بافت‌های مختلف آموزش عالی نشان می‌دهد که فراگیران دوره‌های زبان، علی‌رغم کسب نمرات قابل‌توجه در دروس نظری و تسلط بر مبانی زبانی، در طراحی و مدیریت فعالیت‌های تعاملی کلاس‌محور با چالش‌های عملیاتی جدی مواجه‌اند. هم‌زمان، نیاز مبرم معلمان و دانشجو-معلمان به بهره‌گیری از ابزارهای کارآمد برای تولید سریع محتوای آموزشی و دریافت بازخوردهای هوشمند و فوری به‌وضوح احساس می‌شود. افزون بر این، شکاف ساختاری میان پژوهش‌های آکادمیک و الزامات کاربردی کلاس درس، به‌عنوان مانعی اصلی در مسیر توسعه حرفه‌ای مدرس-پژوهشگران شناسایی شده است. این یافته‌ها حاکی از آن است که رویکردهای متداول در تربیت مدرس، غالباً بر انتقال دانش نظری متمرکز بوده و مؤلفه‌های مهارتی، فناورانه و تأمل‌محور لازم برای کاربرست مؤثر در محیط‌های یادگیری واقعی را به حاشیه رانده‌اند.

این مشاهدات میدانی، مبنای طراحی مداخلات آموزشی و سپس استخراج یافته‌های پژوهشی قرار گرفت. چارچوب **AI-TPACK** (Degen, ۲۰۲۴; Mishra, & Koehler, ۲۰۰۶) به‌عنوان پایه نظری به‌کار گرفته شد، اما با داده‌های بومی ایران غنی‌سازی گردید.

جایگاه کرسی حاضر: این کرسی در نقطه تلاقی «نقد ساختار موجود»، «نیازسنجی واقعی بازار کار»، و «ارائه چارچوب نظری-

عملیاتی جدید» قرار دارد. با ارائه داده‌های مستند از اجرای دوره‌های متعدد در سه دانشگاه معتبر و سه زبان مختلف، این کرسی حرف نو و بحث‌برانگیزی را در فضای آکادمیک مطرح می‌کند: دوره‌های کوتاه‌مدت، رقیب دانشگاه نیستند، بلکه «مکمل ضروری و چابک» آن‌اند.

۳-۳ موارد نوآوری: ضمن بیان دانش موجود، نوآوری کرسی ترویجی بطور واضح و روشن بیان شود.

ردیف	نوآوری	تبیین علمی و تمایز گفتمانی
۱	الگوی «پژوهش برآمده از عمل» با پشتوانه اجرایی سه دانشگاه	یافته‌ها مستقیماً از پایش ۱۸۰+ دوره در دانشگاه‌های شهید بهشتی، خوارزمی و تربیت مدرس استخراج شده‌اند؛ این رویکرد Practice-to-Research در متون داخلی بی‌سابقه است.
۲	تحلیل مقایسه‌ای کارایی: مدل ۴ساله در برابر مدل فشرده	ارائه نخستین مطالعه نظام‌مند در ایران که با داده‌های واقعی نشان می‌دهد دوره‌های کوتاه‌مدت شایستگی محور، چگونه شکاف «دانش پداگوژیک محتوایی» (PCK) را با سرعت ۳ تا ۵ برابر و هزینه ۷۰٪ کمتر پر می‌کنند.
۳	اعتبارسنجی چندزبانه و چندمؤسسه‌ای	آزمون چارچوب در سه زبان (انگلیسی، فرانسوی، آلمانی) و سه بافت دانشگاهی متفاوت که تعمیم‌پذیری و انعطاف مدل را اثبات می‌کند.
۴	پروتکل ادغام هوش مصنوعی به عنوان «همکار پداگوژیک»	ارائه راهنمای عملیاتی برای استفاده از Generative AI در شخصی‌سازی بازخورد، شبیه‌سازی سناریوهای کلاسی، و توسعه تأمل انتقادی؛ مبتنی بر آزمایش موفق در کارگاه‌های توسعه حرفه ای مدرسان
۵	بسته «مدرس هوشمند-انتقادی» قابل انتقال به سایر مراکز	تدوین ماژول‌های آموزشی، ابزارهای ارزشیابی، و راهنمای تسهیل‌گری که سایر دانشگاه‌ها می‌توانند با بومی‌سازی جزئی، آن را اجرا کنند.

۳-۴ فرایند: فرایندی که در آن محتوای علمی حاصل شده است، شرح داده شود.

◊ فاز ۱: نیازسنجی و طراحی مداخله (۱۴۰۰-۱۴۰۱)

• مشاهده کلاس‌های فارغ‌التحصیلان جدید

• مصاحبه با ۳۵ مدرس باسابقه و ۴۰ فراگیر درباره چالش‌های ورود به تدریس

• طراحی اولیه ماژول‌های فشرده با تمرکز بر: میکروتیچینگ، طرح‌درس‌نویسی، مدیریت کلاس، و سواد هوش مصنوعی

◊ فاز ۲: اجرای میدانی و گردآوری داده‌ها (۱۴۰۱-۱۴۰۴)

• برگزاری دوره تربیت مدرس در دانشگاه‌های شهید بهشتی، خوارزمی و تربیت مدرس

• زبان های تحت پوشش: انگلیسی (تمام دوره ها)، فرانسوی، آلمانی و ترکی استانبولی

• ابزارهای گردآوری داده:

- پرسشنامه محقق ساخته

- پروتکل مشاهده ساختاریافته کلاس های میکروتیچینگ

- مصاحبه های بازتابی نیمه ساختاریافته (n=85)

- تحلیل پورتفولیوهای دیجیتال شرکت کنندگان

◊ فاز ۳: تحلیل علمی و اعتبارسنجی هم تراز

• پالایش یافته ها توسط پنل ۹ نفره خبرگان (تربین های سه دانشگاه + متخصصان فناوری آموزشی)

• انتشار ۷ مقاله در مجلات معتبر (از جمله ۳ مقاله در مجلات نمایه شده Scopus/ISI)

◊ فاز ۴: سنتز نهایی و آماده سازی برای ترویج گفتمانی

• تدوین چارچوب نهایی «مدرس هوشمند-انتقادی» و بسته راهنمای اجرایی

• طراحی ساختار کرسی به گونه ای که فضای نقد، پرسش گری و مناظره علمی را فعال نگه دارد

۴- منابع: فهرست منابعی که در متن ارجاع داده شده است، آورده شود.

الف) منابع بنیادین بین المللی

Celik, I. (۲۰۲۳). Towards Intelligent-TPACK: An empirical study on teachers' professional knowledge to ethically integrate AI-based tools into education. *Computers in Human Behavior*, ۱۳۸, ۱۰۷۴۶۸.

Instefjord, E. J., & Munthe, E. (۲۰۱۷). Educating digitally competent teachers. *Teaching and Teacher Education*, ۶۷, ۳۷-۴۵.

Mishra, P., & Koehler, M. J. (۲۰۰۶). Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge. *Teachers College Record*, ۱۰۸(۶), ۱۰۱۷-۱۰۵۴.

Shulman, L. S. (۱۹۸۷). Knowledge and teaching: Foundations of the new reform. *Harvard*

Educational Review, ۵۷(۱), ۱-۲۲.

Watson, J. (۲۰۱۹). The research focus: Reflection within the classroom. *Reflection through Interaction*, ۳۷-۵۱. <https://doi.org/10.4324/9781315043203-3>

Van Manen, M., & Li, S. (۲۰۰۲). The pathic principle of pedagogical language. *Teaching and Teacher Education*, ۱۸(۲), ۲۱۵-۲۲۴. [https://doi.org/10.1016/S0742-051X\(01\)00065-8](https://doi.org/10.1016/S0742-051X(01)00065-8)

UNESCO (۲۰۲۱). *AI and education: Guidance for policy-makers*. Paris: UNESCO.

(ب) دستاوردهای پژوهشی ارائه دهنده (حاصل اجرای دوره ها در سه دانشگاه)

Karbalaei, A. (۲۰۲۴). "We Believe in CLT, But...": Iranian EFL Teachers' Perceptions and Implementation Challenges, *GiST – Education and Learning Research Journal*.

Karbalaei, A. (Submitted). Iranian English, French, and German Teachers' Perceptions of Artificial Intelligence Integration in Language Education: A Convergent Mixed-Methods Study. *Education in the Knowledge Society*.

Karbalaei, A. (۲۰۲۳). Cultivating TPACK among Pre-service EFL Teachers: The Catalytic Role of Cooperative Readiness. *Revista Latinoamericana de Tecnología Educativa - RELATEC*.

(ج) اسناد سیاستی، گزارش های اجرایی و منابع داخلی

۸. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (۱۴۰۲). (سند راهبردی توسعه مهارت های حرفه ای و آموزش های کوتاه مدت در نظام آموزش عالی).

۹. گزارش های اجرایی دوره های تربیت مدرس دانشگاه بهشتی (۱۴۰۰-۱۴۰۲)، دانشگاه خوارزمی (۱۴۰۲)، و دانشگاه تربیت مدرس (۱۴۰۲-۱۴۰۴).

۱۰. مجمع هیئت حمایت از کرسی های نظریه پردازی، نقد و مناظره (۱۳۹۵). (آیین نامه و شیوه نامه اجرایی کرسی های ترویجی).

